

D. H. G. THESES LIBERANTIS

DISSERTATIO

HISTORIAM
BIBLIOTHECÆ
REGIÆ ACADEMIÆ ABOËNSIS
EXPOENS;

CUJUS

PARTICULAM TERTIAM,

Conf. Ampl. Facult. Phil. in Illustri ad Auram Lyceo,
Publico examini subjiciunt

AUCTOR

HENRICUS GABRIEL
PORTHAN,

Eloquent. Docens atque Amanuensis Bibliothecæ,

Et RESPONDENS

CAROLUS MEURLING,

Ostrobothnienses.

In AUDITORIO MAJORI Die XXVIII Martii

An. MDCCLXXII.

H. P. M. C.

ABOÆ

Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

THESES RESPONDENTIS.

THES. I.

Præjudicia, & vi vocis & communī loquendi usu adstipulante, aptissime definiri posse videntur: judicia ante debitum rei examen lata; quæ & vera possunt esse & falsa. Cum his, quibus plerumque vulgus regitur, acre licet & perpetuum Philosopho gerendum sit bellum, quoniam tamen exigua adest spes, ut sunt debiles intellectus nostri vires, ea feliciter cuncta dispellendi, aciem suam contra illa imprimis dirigat, quæ perniciosos in vitam humanam maxime effectus spargunt, & præcipue diligenter cavendum, ne tanto præjudicia eliminandi feramur ardore, ut omnes communes opiniones, etiam fatuissimas & stabilibus nixas fundamentis, debellare conemur, adeoque a verisipellibus his hostibus, cum maxime eos superare nobis videmur delusi, turpiter ipsi subjugemur.

Thes. II. Parum idonea subnixi esse ratione videntur, qui principia sic dictum rationis sufficientis ad solas restringunt veritates contingentes, & quod duplicitis generis omnis sit veritas, duo etiam statuenda esse docent, nec plura, catholica cognoscendi principia complexa (ut loquuntur), alterum videlicet contradictionis, alterum rationis sufficientis, quorum hoc ad veritates contingentes, illud ad necessarias specialiter pertinet.

Thes. III. Omnia extensa, sensu Mathematico in infinitum dividendi possunt; an vero divisibilitas illa sensu Physico in infinitum progrederiatur, difficilius est statuere.

Thes. IV. Haud facile est judicatu, utra opinio absurdior sit, eorum qui nulla esse corpora, an eorum qui nullos esse spiritus contendant.

Thes. V. Argumenta pro immortalitate animæ recte dispescuntur in interna & externa; quorum illa a natura animæ, hæc ab attributis & Oeconomia Divina desumuntur; maleque Philosophi, qui prioris tantum generis argumentis adducendis contenti sunt, virtutis hoc & Religionis palladium defendunt.

Thes. VI. Multum confusionis inde in doctrinam de affectibus redundavit, quod eos omnes appetitus aut aversationes vehementiores esse Philosophi docuerint, quam nonnullos in voluptatis potius aut tediī gradu vehementiore collocandos esse appareat. Quatuor itaque statuendi sunt affectus originarii sive primitivi, gaudium & tristitia, atque amor & odium; quorum hi ad prius, illi ad posterius dictorum generum pertineant.

ei etjam iisdem literis, ut aliquem ex studiosis eligeret diligentioribus, qui auxilio sibi esset, in negotiis ad Bibliothecæ curam pertinentibus, cui salarii loco stipendium in suprema classe Illustr. Cancellarius voluit assignari. Patres itaque Adjunctum illi in Bibliotheca, hac conditione, constituebant D. JOHANNEM ALANUM (i); quo vero, ut officio suo minus diligenter satisfaciente, non contentus, D. PETRUM KOLCKENIUM in ejus locum sibi dari voluit, Senatu id, antequam ALANUS ipse huic stationi renunciasset, non permittente (k). KOLCKENIO tamen a. 1667 stipendum, ut *Amanuensi Bibliothecarii* tributum esse reperio (l); sine dubio postquam ALANUS Adjuncti in Facultate Philosophica munere auctus esset (m). Bibliothecario monente, Senatus quidem Acad. literis, tam ad Rev. Episcopum Stockholmiaæ versantem, quam ad Illustr. Cancellarium datis commendatiis, petiit, ut dignitati auctæ congruenti, stipendii quoque augmento ornaretur (n); sed conatu irrito. Neque multo post, PETRÆUS ad Professionem Physices admotus, successorem in Bibliotheca curanda nactus est D. M. PETRUM LAURBECHIUM, Philosophiaæ antea Adjunctum, qui ex commendatione Senatus Acad. Matheos simul Professor Extraordinarius, & Assessor Consistorii Academici constitutus est (o). Exiguis admodum,

E

eo

(i) Prot. a. 1663 d. 2 Dec.

(k) Prot. a. 1664 d. 7 Dec.

(l) Cfr. Prot. a. 1668 d. 19 Febr.

(m) Prot. a. 1665 d. 15 Nov. & 1666 d. 7 Nov.

(n) Prot. a. 1665 d. 3 Maji & 19 Jul.

(o) Prot. a. 1665 d. 15 Nov. 1666 d. 16 Maji & 22 Oct. Retinuit simul stipendium quod Adjunctus Fac. Philos. habuerat. Cfr. Litt. Cancellarii d. 21 Aug. 1666 & 30 Jul. 1667.

eo curam Bibliothecæ gerente, incrementis eam fuisse ditatam, invenimus (*p*). Fratrem, D. BENEDICTUM LAURBECHIUM a. 1668 *Amanuensem* nactus est (*q*); sed eodem fere tempore Poëeos Professionem ipse adiit (*r*). In LAURBECHII locum, Bibliothecæ, diplomatico dato præfecit Illustr. Cancellarius D. SAMUELEM GYLLENSTÅLPE (*s*), (MICHAELIS filium, admodum juvenem) qui a. 1671 Historiarum & Politices Professioni admotus (*t*), hanc spartam non diu ornavit. Successorem habuit D. NICOLAUM ALANUM (*u*) (GEOR-

---

(*p*) Benevolentiam tamen experta est Illustr. Regni Senatoris D:ni MATTHIÆ BJÖRNELLOU, & Rev. Episcopi D. D. JOH. GEZELII, Patris; quorum ille *Waltoni Bibliis Polyglottis*, VI voll. eleganter compactis, hic *Theatro Genealogico Hier. Henninges* (Magdeb. 1598, 2 voll. fol.), eam auxit. Protoc. Consist. a. 1667 d. 15 Nov. & 1669 d. 25 Mart.

(*q*) Prot. a. 1668 d. 13 Mart. & 22 Apr.

(*r*) Prot. a. 1668 d. 31 Mart.

(*s*) Non probavit consilium Illustriss. Cancellarius, quod quibusdam arrisit, postea adoptatum, ut Bibliothecarii munus cum Professorio conjungeretur. Vid. Ejus Lit. d. 29 Maii 1668 datas, & ipsum Diploma quo Dn. GYLLENSTÅLPE Bibliothecarius constitutus fuit. Cfr. Prot. Conf. a. 1668 d. 5 Julii.

(*t*) Prot. a. 1671 d. 15 Sept.

(*u*) Prot. a. 1671 d. 1 Dec. Etiam hac occasione de conjugenda Bibliothecarii provincia cum Professione aliqua agitatum, sed non placuit Illustr. Cancellario. Cfr. Prot. a. 1671 d. 11 Oct. Hoc anno ad testandum suum in Bibliothecam nostram favorem, dono ei idem dedit Illustr. Heros librum: *Norrlands Chrönika och Beskrifning* &c. Wisingsborg 1670 fol. Prot. Ej. anni, d. 13 Dec.

ORGII, Archi-Præpositi & Prof. Primarii filium); qui quamquam de provincia sua bene administranda non indiligentem foviſſe curam reperitur (*v*), Jurisprudentiæ tamen magis delectatus studio, supremo quod hic Aboæ floret Dicasterio Regio nomen dedit (*x*), Academiaque 1675 valedixit. M. BENEDICTO LAURBECCHIO, Amanuensis munere decedenti, a. 1672 successor datus D. JOHANNES ASCHLINUS (*y*). Infructuosa Bibliothecæ nostræ hæc fuere tempora, de quibus parum quod ad Historiam ejus spectet, vel dicere vel investigare potuimus. Paulo rursus latiora, brevi licet intervallo, deinceps persequemur ejus fata.

§. VII.

Tradita est reliqua ab ALANO cura Bibliothecæ a. 1675
D. GABRIELI WALLENIO, *Westmanno* (*a*), qui per XV
E 2 illam

(*v*) Vid. Prot. Conf. a. 1673, d. 9 Oct. & 19 Nov.

(*x*) Prot. a. 1673, d. 31 Oct. & 1675, d. 14 Apr. Volebat ut libri, qui hactenus eodem ordine quem primus Catalogus impressus exhibit, dispositi fuerant, donationum nulla habita ratione secundum argumenta tantum formasque collocarentur, & index novus conficeretur; sed non placuit adhuc Senatui; querebatur de negligentia Typographi, qui Bibliothecæ debita exemplaria non tradidisset, ex Constitutionum tenore; de amissis libris inquire volebat &c.

(*y*) Prot. a. 1672, d. 13 Jul. & 4 Sept. Qui minus probabatur Bibliothecario, sed in statione sua tamen conservatus fuit, ut curatius officio suo fungeretur, admonitus. Prot. a. 1673, d. 9 & 31 Oct.

(*a*) Prot. Conf. Acad. a. 1675, d. 17 Maji & 12 Jun. Sponsores ab eo Senatus Acad. exegit, quos & præstitit.

illam gessit annos, & Pastor simul erat Arcis Aboënsis. Eodem fere tempore, post ASCHLINUM Amanuenfis Bibliothecæ (s. ut audire cœpit Vicarius Bibliothecarius) constitutus fuit D. PETRUS HAHN, Smolandus (b). Qui deferbuisse quasi videbatur ardor Academicorum, de augenda, publica liberalitate, Bibliotheca sua, diligenter agendi, XX ultimis hujus Sæculi annis revixit rursum; quare Patres & a. 1680 operam Rever. Episcopi, Stockholmiae degentis, hac in re efflagitasse reperiuntur (c), & anno sequente D. D. JOH. GEZELIO, *filio, Tb. Professori*, iter in Sveciam suscipienti, in mandatis dedisse, ut librariæ Academiæ supellestili suppetias peteret (d), sive librorum adhuc in Regia Stockholmensi Bibliotheca duplorum copia supereret, sive alia ratio rebus musarum nostrarum angustis subveniendi, posset inventari. Nihil quidem his moliminibus actum; sed privata munificentia *Centurionis Cobortis Equestris* (Nyttmåstare) Nob. D. PATRICII OGILVIE, librorum aliquam copiam Bibliothecæ Academicæ a. 1680 accessisse, ex Actis liquet (e); quorum indicem confidere Bibliothecarius iussus est, & pro quibus gratias Senatus Acad. literis ad D. OGILVIE datis, debitas egit.

Quot

Sed itineris occasione, quod in Russiam a. 1676 suscepimus erat, ut Legato, Regni Senatori & Dicasterii Aboënsis Præsidi D. Lib. Bar. ERNESTO JOH. CREUTZ a Sacris, Sponsores ejus fide sua se exsolvi volebant. Prot. a. 1676 d. 26 Apr. Quare novos sponsores præstare iussus est, ibid. a. 1677, d. 10 Mart. & 4 April. Quos tamen an præstiterit, non liquet.

(b) Prot. a. 1675, d. 14 Oct.

(c) Prot. a. 1680, d. 5 Nov.

(d) Prot. a. 1681, d. 24 Jun.

(e) Prot. a. 1680, d. 3 Mart.

Quot aut quibus ille libris penum nostrum ditaverit, certo investigare non potuimus; in eo autem numero fuisse libros circiter XX Anglicos, in recentiori typis impresso Catalogo (de quo mox) adductos, qui in superiori non comparent, probabile est, quorum uni nomen etjam sua manu inscripsisse deprehenditur (f). Anno sequente suum in musas nostras amorem libris quibusdam bonis largiendis, Rectoratu abiens, declaravit etjam Maxime Rev. D. D. JOHANNES GEZELIUS, *filius, S. Theologiæ tum Professor, Episcopus deinde Aboënsis meritis suis eminentissimus* (g); cuius muneric non leve fuit ornamentum *Alcoranus Arabicus Manuscriptus*, in forma 8:a Majore, & scriptio & papyri elegantia insignis, (b) quem an. 1678 emerat Stockholmiae a. D. Job. Petro

E 3

Kirstein

(f) *Scil. a Commentarie of M. Dr. Luther upon the Epist. to the Galathians. Lond. 1635 4:o. Cui hæc verba adscripta leguntur: I have reteaned this book in memoriall from my loveing friend Richard Andersson at Riga d. 10 of Nov. a:o 1643. Patrick Ogilvie.* Notum est hanc familiam ex Scotia huc accessisse (Cfr. Nob. STJERNMAN Matricken öfwer Svea Rikes Ridderföap och Adel, 1 Del. p. 337). Hujus autem Bibliothecæ nostræ fautoris fata curatius resuscendi, occasionem hactenus non habui.

(g) *Protoc. a. 1681, d. 24 Jul. Præter Alcoranum MS. dedit J. G. Dorschæi Biblia numerata, Job. Gerhardi Locos Theologicos, Francof. & Hamb. 1657, fol. 5 voll. & Francisci Archi-Episcopi Rothomag. Apologiam Evangelii pro Catholicis, Paris 1625 fol. Dederat ante jam, pro promotione ad Extraord. Professionem Theologicam a. 1676 Dionysii Areopagitæ Opp. Gr. & Lat. Antv. 1634 fol. Uno præterea & altero minore volumine Bibliothecam auxiliè reperitur.*

(b) Lingua Turcica exaratum dicit STJERNMAN

Kirstein (i) 100 Thaleris cupreis, ut hic, sua manu adjecta epigraphe, testatum reliquit. Tanto hic liber gravior erat, quod primus fuit codex MS. quem Bibliotheca nostra possedit, ornamento ejus adhuc integer superstes. Ejusdem quoque viri magni, tum Rectoris Academiæ, consilio, paulo ante cum Curatoribus Ecclesiæ Cathedralis (Kyrko-Nåder) actum est, ut libri qui in Templo Cathedrali nulli usui servabantur, in Bibliothecam Academicam, commodo studiosæ juventutis inservituri transferrentur (k), ubi (quibusdam exceptis, qui sub duplice fuga Russorum metu suscepta, aliisque Bibliothecæ nostræ adversis fatis damnum passi perierunt (l)) adhuc supersunt. Volumina erant LIX; scil. LII in folio, I in 4:o, VI in 8:o, haud multi quidem pretii (m). Bibliotheca his, (aliisque

Ab. Lit. p. 10. *Postquam a:o 1681, d. 29 Maii ignis & aquæ pericula evaserat, Bibliothecæ Acad. Aboënsis publicæ a se illatum docet adjecta annotatione D. GEZELIUS.*
(i) *Vid. de eo STJERNMAN Matrickel öfver Ridd. och Ad. 2 del. p. 868.*

(k) Prot. Cons. Acad. a. 1681, d. 8 Apr. Mutui nomine primum datos patet ex Prot. ej. anni d. 25 Sept. 1689, d. 6 Sept. Cfr. Prot. a. 1682, d. 31 Aug. & 1689 d. 12 Sept. Jus autem in illos reservatum, deinde vindicatum esse, non reperio.

(l) Ex. g. *Decretum Gratiani, & Duranti Rationale Officior. Divinorum.* fol. Veteres editiones.

(m) In his libris fuit etiam Matth. Vogelii Schatzkammer Heiliger Götlicher Schrift, Tub. 1581. Voll. IV. fol. cuius IV volumini hæc verba adscripta leguntur: Dhenne Boch haffver Hederlig och Höglård Man M. Gregers Kyrkoherde och Prädikant här i Åbo Stadh länert mig, att jagh uthi mitt fengelse ther uthi studere och någon roo her aff och trost haffwa kann. Gud wårdiges mitt hierita uplysha, att sådantt

liisque forte (s) auctibus locupletata, consultum Senatus Acad. visum fuit, Catalogum ejus renovatum publicæ rursus luci committere (o), quod factum initio anni 1683, quamvis titulus a. 1682 præferat (p). Bibliothecario hæc cura commissa; in consilium tamen dato ei D. M. LAURBECCIO Poës. Professore (q). Ordinem etiam librorum immutari, ita ut neglecta donationum serie, secundum disciplinas tantum & voluminum formas alphabeticò ordine recenserentur, Senatus nunc placuit (r), sapienti quidem ratione, sed quæ Bibliothecæ nocuit historiae. Integer Catalogi Titulus est: *Bibliotheca Regiae Academiae Aboënsis, sive Elenchus: in quo ejusdem scriptorum & librorum cujuscunque Facultatis, certus numerus ordine Alphabetico continetur; Expressis quoque forma, loco*

---

må sie, Hans heliga namn til åhra, egh migh til ewigh sallighett. Amen. Dat. Åbooo then 12 Martzii a. 1601. Jørenn Påsse til Hellefes. Superest adhuc index omnium horum ab Ecclesia Cathedrali Bibliothecæ Acad. concessorum librorum, & a. 1681, d. 18 Maji in Bibliothecam translatorum.

(n) Nisi per errorem ex priori Catalogo omissa fuerunt, hoc intervallo accepit Bibliotheca Acad. etiam *Gradualis Danici, Arbus.* 1637 impressi 6 Exemplaria; quæ emta non esse, satis patet, adeoque aut a D. OGILVIE, aut aliunde, muneri data. *Hutteri Bibliis Hebr.* quæ etiam post editum primum Catalogum acceperunt, adscriptum reperitur: *Reverendiss. & Clariss. Viro D:no Davidi Chytræo, S. Theol. Doctori &c. Domino suo honorando d. d. Elias Hutterus m. p.*

(o) Prot. 1682, d. 31 Aug.

(p) Cfr. Prot. 1683, d. 24 Jan. STJERNMAN Ab. Lit. p. 10.

(q) Prot. 1682, Oct.

(r) Prot. a. 1682, d. 31 Aug.

co. & tempore impressionis. Aboæ Fennorum excus. apud
Johannem L. Wallium, Acad. Typog. anno MDCLXXXII
fol. Collatione inter hunc & superiorem instituta, pa-
tet LXX fere hoc annorum intervallo, 234 tantum cir-
citer voluminum accessione Bibliothecam creuisse, quo-
rum etjam magna pars, ut ex mox allatis constat, tribus
proximis annis accessit; tristis sane publicæ Bibliothecæ
fortuna, tantoque gravior, quod hujus quoque pauxilli
augmenti insignis portio nullius esse pretii deprehendi-
tur. Periisse etjam, in primis incendis a. 1656 (s) &
1681 urbem vastantibus, privatis commodatos XII circiter
libros, qui in primo Catalogo recensentur, & Catalogorum
collatio, & acta Academiæ docent; non multi valoris, & quo-
rum plerique saltem, aliis eorum loco oblatis voluminibus,
repensi videntur (t).

§. VIII.

Nulla deinde Bibliothecæ nostræ, quoad apud hunc præ-
fectum ejus mansit cura, augmenta accessisse reperio. Non ne-
glexit

(s) Quamvis & magna urbis pars, & ædes etjam Academiæ hoc incendio devastarentur, Bibliothecam tam-
en nullum passam esse damnum, Acta & Catalogi do-
cent, (Cfr. Lit. Cons. Acad. ad Episc. TERSERUM an.
1662, d. 29 Nov. inter acta Rector. a. 1661 & 1662.):
quæ etjam gravissimi incendii a. 1681 urbem afflentis
periculum salva evasit, licet tectum ædis Bibliothecæ
laesum sit, in primis ruina turris templi Cathedralis; quod
damnum, ut ex ære Ecclesiæ illius resarciretur, Senatui
Acad. æquum visum fuit. Cfr. Prot. a. 1681, d. 2 Jun.
1688, d. 1 Septembr.

(t) Prot. a. 1683, d. 24 Jan. 1686, d. 4 Nov. 1694,
d. 27 Jan. cfr. tamen prot. a. 1691, d. 12 Oct. & 1693,
d. 13 April.

glexit quidem de libris novis coemendis, exemplo antecessorum suorum, Senatum Acad. monere, ut aliquanto lautior musis nostris penus sensim appararetur; sed censum Academiæ his consiliis obstatæ, Patres quererantur (*a*). Occasione, ut videtur, itineris Russici a Bibliothecario suscipiendo (*b*) arrepta, qui promta nimis spe lautioris obtinendi muneris deceptus, Spartæ renunciaverat sua (*c*), D. HAHN diploma Illustr. Cancellarii sibi paraverat (datum a. 1677, d. 27 Junii), quo in ejus locum sufficiebatur; eoque munitus, hujus Provinciæ curam poposet: quam tamen WALLENIUS Senatus Ac. opera retinuit (*d*). Non autem usquequaque diligentiam ejus in Sparta sua ornanda, Patribus fuisse probatam, deprehendimus (*e*). D. M. HAHN ad Professionem Physices promoto, Amanuensis Bibliothecæ a. 1681 constitutus

F

tus

(*a*) Protoc. a. 1688, d. 27 Sept. Etiam antea, a. 1680, (Cfr. Prot. d. 28 Jun.), monuisse Patres legitur de Bibliotheca augenda, *quæ tam longo intervallo nulla accepserat incrementa.*

(*b*) Cfr. supra §. VII. not. (*a*).

(*c*) Scripto D. Magistro Hahn dato; a quo vero vicissim promissum exegerat, scripto consignatum, ne antequam ipse aliam obtinueret stationem, provincia se deturbaret.

(*d*) Prot. a. 1679, d. 16 Dec. 1680, d. 3 Mart. 24 April. 5 Maij.

(*e*) Prot. a. 1680, d. 28 Jun. (Inprimis incuriaæ ejus imputatum, quod globus major cælestis graviter læsus esset, quia humidas situ Bibliothecæ ædes non satis frequenter aperto liberoque aëri permeandas permisisset: culpam autem in tectum ædis fatiscens, cuius incommodis, diuturno detentus morbo, & ab Amanuensi suo parum adjutus, mederi non potuerat, a se amovit). Cfr. Prot. ej. a. d. 7 & 10 Jul. 1682, 27 Jun. 1684, 7 Jul.

tus est. D. M. ANDREAS MERTHEN Aboënsis (f); cui deinde, cum solus fere Bibliothecarii partes per aliquot sustineret annos, (Ordinario præfecto aut morbo, aut curis suis Sacerdotalibus impedito, aut nescio quas ob causas Bibliothecæ negotiis minus intento) decreto Senatus Acad. primo quintam, & mox dimidiam Stipendii ejus partem tributam invenio (g); Illustr. Cancellario, & Regia quoque Majestate hoc decretum confirmante (g). Quin ex commendatione Consistorii Acad. successio quoque in locum Ordinarii Bibliothecarii, quam primum is statione sua deceperisset, illi promissa (h). Litteres vero inter hos Bibliothecæ nostræ præfectos hinc ortas, severis literis Illustr. Cancellarius ita tandem diremit, ut ordinario totum stipendum relinquendum decerneret, si partibus muneris suis ipse fungeretur (i). Itaque ab eo rursus tempore illius in se curam diligentiorem recepit (j). Post multos conatus, multasque acceptas commendationes, cum a. 1689 Pastor demum in *Girista & Gryta Uplandiae* WALLENIUS noster eslet constitutus (k) (quamquam mansit tamen hic Aboæ Bibliothecæque præfuit usque ad annum sequentem, quo morte defunctus est) successit ei in Bibliotheca præfectura D. M. PETRUS HAHN, *Physices Professor* Ordinarius; cui hæc Provincia assignatum
que

(f) Prot. a. 1681, d. 16 & 23 Mart.

(g) Prot. a. 1684, d. 12 Mart. 1685, d. 21 Jan. 7 Febr. Apr. 27 Jul. 1686, 22 Jan. 10 Febr. 1687 5 Oct. 5 Nov. 2 Dec. 1688, 28 Mart. 27 Sept. Cancillarii Lit. a. 1685, 31 Mart. Regium decret. 1685, d. 23 Jul.

(h) Prot. a. 1685, d. 11 Febr. 6 Maij. 1687, 21 Jan. 12 & 22 Jul.

(i) Lit. Canc. a. 1688, d. 20 Mart.

(j) Prot. a. 1688 d. 27 Apr. &c.

(k) Prot. a. 1690, d. 21 Maij.

que administratoribus ejus stipendium, ad spartam Professoriam adjectum; quia ob imperitiam linguæ Fennicæ curam Ecclesiæ alicujus, earum quæ Academicis, ad redditus eorum augendos concessæ sunt (Annexe-Pastorater), suscipere non posset (*l*). Atque ab hoc tempore diu deiade unus Professorum Bibliothecarii quoque muneri simul præfuit. Defuncto, initio anni 1690 D. MER-THEN, in ejus locum Amanuensis Bibliothecæ suffectus est D. JOHANNES FLACHSENIUS, (*m*) (filius Archi-Præpositi & Professoris Primarii D. D. JACOBI FLACH-SENII), cui salarii loco duplex in suprema classe stipendium (*n*), ut & successoribus deinde ejus, concessum; quo vero ad exterias oras a. 1692 proficidente, hæc sparta D. M. GABRIELI THAUVONIO, Facultatis Philosophicæ simul Adjuncto, demandata fuit (*o*). Qui adjecto honore Professoris Philosophicæ Extraordinarii, a. 1694 ad officium Academiæ Secretarii admotus (*p*), curam tamen Bibliothecæ simul retinuit, donec a. 1698 Pastor Ecclesiæ Nerpensis in Ostrobotnia factus (*q*), Academiæ valēxit.

F 2

§. IX.-

(*l*) Prot. a. 1689, d. 14 Maii. Et quia D. MER-THEN, ob fractas animi corporisque vires, huic muneri diligenter obeundo amplius par esse non censebatur; cuius tamen necessitatibus se prospecturum, D. Professor HAHN promisit. Cfr. Prot. a. 1690, d. 21 Maii, 25 Jun. 10 Jul. 19 Aug.

(*m*) Prot. a. 1690, d. 1 & 4 Febr. 19 Aug.

(*n*) Prot. a. 1690, d. 19 Aug.

(*o*) Prot. a. 1692, d. 5 Jul. 14 Dec.

(*p*) Prot. a. 1694, d. 27 Mart.

(*q*) Prot. a. 1698, d. 2 Nov.

§. IX.

Ut pateat, quam ob causam, eis annis, tam exigua, eaque etiam fortuita, Bibliotheca Acad. habuerit incrementa, de redditibus, quibus & conservari & augeri debuit, paucis jam exponendum. Initio, primisque sex post fundatam Academiam annis, de Bibliotheca eidem comparanda nulla publice capta sunt consilia. Deinde vero, a 1646, Responso Regio ad Academicorum postulata dato, 200 Thalerorum argent. annui redditus, ex praediis hunc in finem Academiæ concessis percipiendi, Fisco Academico clementissime assignabantur, tam ædium Academicarum reparatiōni, quam Typographiæ & Bibliothecæ augendæ, insumendi (*a*); (quare etiam Bibliothecarius D: KEMPE, Thefauri sibi commissi augendi singularē fovens curam, a 1652 petiisse a Senatu Acad. reperitur, ut eam frumenti partem, quæ Bibliothecæ deberetur, vendere sibi liceret, pecuniaque illa librariam hanc gazam augere, fruī postulans, ut & superiorum annorum Bibliothecæ debitorum ratio fructuum diligens exigeretur, vero suo usui impendendorum; quod tamen consilium Senatu minus probabatur, omnem hanc pecuniam in ærarium Acad. commune inferendam esse dēcernenti (*b*)). Verum ex hac liberalitate Regia parum ad

(*a*) Kongl. Maj:ts Resolution på Åbo Academies Postulater, gifven Stockh. d. 23 Oct. 1646 (vid. Acta Rectratus ann. 1640 ad 1660, fol. 8); ubi verba in §. 9 haec sunt: På thet Academiæ Byggninigar så mycket bättre unde hollas måghe, och Trycket tillika med Biblioteket kunnas stå til at förbättra, då hafwer Hennes Kongl. Maj:t årligen Tuuhundrade Daler Svenskt Silfvermynt welat dertil föroordna ic.

(*b*) Prot. a. 1652, d. 17 Mart. & d. 7 Apr. quo pos-

ad Bibliothecam nostram redundavit utilitatis. Quum enim, quantum cuique esset tribuendum usui, certis non esset terminis definitum (*c*), Bibliothecæ id demum cessit, quod aliis supererisset necessitatibus, h. e. plerumque nihil (*f*). Alii namque Academiæ faciendi sumtus, multi erant magnique, ex hac sola pecunia erogandi; quæ si longe fuisset major, vix tamen illis omnibus sufficeriset (*e*). Publicæ præterea calamitates accesserunt, in primis incendium urbis gravissimum, quo a. 1656, d. 13 Maji, ædes etiam Academicæ deflagrabant; cui damno reparando, non modo omnem pecuniam Academiæ publicam

F 3

steriori loco ita verba jacent, quasi certa & definita frumenti portio Bibliothecæ fuisset assignata, quod tamen & praxi & aliis Actorum locis repugnat; verba ipsa habent: Dito proponerade åter M. Axelius Kempe om den andei som af Staten faller til Bibliotheket, at den honom tillästes, och göres redo af honom som wederbör, för de förra åren. Hårom sade Quæstor, at han för förra åren hafwer quittencer och wettiskap opå, men det som för detta året faller til Bibliotheket, af fisco, säger han sig ej hafwa welat utom Senatus Bedel uslefwerera. Sent. S. Utså war Senatus Sennens, at Quæstor föryträder och bortsäljer Acad. Bibliothekets spannål efter Markgången, och lefwererar sedan pennigarne Inspectoribus ærarii.

(*c*) Ctr. Prot. a. 1670, d. 7 Apr. 1689, d. 12 Sept. & 1692, d. 16 Nov.

(*d*) Prot. a. 1688, d. 27 Sept. 1689, d. 12 Sept. & 1692, d. 16 Nov.

(*e*) Prott. citt. Præter eam pecuniam quæ ædium Acad. reparationi & Typographiæ necessitatibus insumbatur, ex fisco etiam stipendum alterius Præfecti redditibus Acad. exigendis, (Fogdens), Vic. Secret. Custodum. &c. solyebatur. Nec fisci pecunia exacte semper rediit.

blicam impendere, sed etiam, exhausto ærario, æs alienum grande conflare, Patres cogebantur (*f*). Itaque præter sumtus in ædes Bibliothecæ primum instaurandas instruendasque factos, nec non in libros Stockholmia transferendos (*g*), vix aliam fere opem a fisco res libraria accepit, quam quod damna tecti ædium, in quibus satis male libri conservabantur, saepius laesi, resarta esse reperiantur (*h*). Reliqui conatus ad redditus Bibliothecæ his temporibus augendos suscepiti, aut minoris momenti fuerunt, aut successu caruerunt omni. Inter illos referas, quam supra tetigimus industrias D:ni KEMPE in colligenda, privatorum liberalitate, tenui pecuniae summa; cuius exemplum imitari cupiit D. WALLENIUS, a Senatu tamen admonitus legibus hoc consilium repugnare (*i*). Posterioris generis moliminibus annumerandum, quod in postulatis Acad. S. Regiae Majestati a. 1664 insinuatis, 2 §. Academici supplicant, ut prædium Rusticum Pastunda in parœcia Nummensi situm, quod per 40 annos incultum jacuerat, Bibliothecæ augendæ concederet.

(*f*) Cfr. Postulata Acad. a. 1664, d. 24 Jun. §. I. & a. 1665, d. 30 Apr. ut & Literas Consistorii Acad. ad Episcopum Terserum a. 1662, d. 29 Nov. (inter Acta Rector. horum annorum).

(*g*) Cfr. Lit. Cancellarii supra. §. V. not. (*n*) allatas.

(*h*) An. iam 1660 D. PETRÆUS monuit de tecto Bibliothecæ reparando; (Prot. d. 23 Jun.) & scripto d. 4 Dec. exarato sequenti anno potro idem ursit. Vid. acta Rector. a. 1661. Quod tamen a. 1662, fine anni adhuc perfectum non fuit. (Prot. a. 1662, d. 1 Oct. & 12), magno Bibliothecæ incommodo. Idem tectum rursum a. 1680 reparacionis indiguit. Prot. d. 28 Jun. & 7 Jul. 1681, d. 2 Jun.

(*i*) Prot. a. 1688, d. 27 Sept.

cederetur (*k*); & quod a. 1679 *Depositoris* munus abrogari, reditusque ex hac cærimonia percipiendos Bibliothecæ adjudicari volebant, Illustr. tamen Cancellarii approbationem non reportantes (*l*). Itaque a temporaria & incerta privatorum liberalitate, (præter laudatum supra Augusti. Reginæ donum) Bibliothecæ nostræ tota fere fors pendebat, parca ut vidimus, in hunc, ut & reliquos munfarum Auraicarum usus.

(*k*) Acta Rector. ejus anni.

(*l*) Prot. a. 1680, d. 30 Aug. & 11 Sept.

Add. ad §. IV. not. (*e*). Hic D. MARTINUS MATTHIÆ, *Episcopus jam Arbusiensis*, publice pro Doctoratu in Theologia obtinendo defendebat in Reg. Acad. Hafniensi a. 1634, die 22 & 25 Oct. (alterius Respondentis spartam ornante D. M. JOHANNE ERASMO BROCHMAND, S. S. Theol. in Reg. Acad. Hafniensi Profess. Ord.) a. D. CASP. ERASMO BROCHMAND, S. S. Theolog. Doct. & Profess. Ordinar. Regio iussu editam *Refutationem cauſarum quibus inducitus Dux CHRISTIANUS WILHELMUS, Marchio Brandenbargensis &c.* (Administrator Episcopatus Magdeburg.) a Lutetiana defecit, & se Ecclesiæ Pontificiæ mancipavit. Hafn. 1634, 40; cuius itaque quod 4 Exemplaria Bibliotheca ejus habuit, non est mirum, in nostrum inde Acad. librorum penum translata: in hujus operis fronte vocatur D. M. MARTINUS MATTHIAS. *Strabonis Geographiæ*, (Atrebati 1587 fol.) quæ itidem inter Stålbandskianos libros occurrit, hæc adscripta leguntur verba: *Debiti animi Texanæ Viro Reverendo & Clarissimo Dno Mag. Martino Matthiae, Aule Regiæ Pastori fidelissimo, amico jugiter prosequendo, transmittit Hafnia d. 18 Maii 1625.*

1625. *Michaël Christiern.* Præter supra memoratum documentum amicitiæ, viro huic docto cum Cel. MEURSIO intercedentis, aliud offert hæc epigraphe *Clementis Constitutionibus S. Apostolorum &c. (Venet. 1563 4:o)* adjecta: *Viro Reverendo. Et Præstantissimo Martino Matthiæ, Artium Magistro. Et Serenissimi Principis Christiani V, Electi Daniæ Principis Concionatori, amoris & observantiae pignus l. m. d. d. Joannes Meursius.* Hæc, quæ suo loco adferre, levis error exscriptionis me impediuit, hic adjicio, ad illustrandam Historiam Viri dictissimi pertinentia, cuius jam bonis fruimur; debemus sane hunc illi favorem, quem ipse fere sibi expetiit, (fatorum quæ libros suos manebant tum ignarissimus) hoc tetrasticho *Meursii Glassario Graeo-Barbaro* (Lugd. Bat. 1614, 4:o) una cum nomine suo adscripto:

Salve quem Dominum veneratur hic author, eundem

Quondam scire velis siue fuisse meum.

Prædecessoris Tu nec memor esse gravere,

Da votum, Tua sic posteritatis erunt.

Diligentem librorum suorum faisse lectorem, adscriptæ illis passim annotationes docent.

B. L. Variis rationibus, ut primum consilium mutarem, paulloque fusius Bibliothecæ nostræ fata exponem, suadentibus, nonnullis adhuc particulis persequenda, easdem, si vita viresque suppetierint, quantoq[ue]s edere pergam. Hæc interim sphalmata quæ in priores plagulas irrepserunt, amice ita corrigitur: Pag. 18. lin. 4. *librisque*, leg. *librisque*. l. 13 leg. *Wexionius*, p. 23 l. 7. leg. *Programmate*. p. 24 l. 19 leg. *Bibliothecarius*, p. 29 l. 5 leg. *Dietrichstein*. p. 35. l. 17. loco hujus nota (v) substituenda nota (x); sub litera autem (x) repone: *Prot. a. 1673, d. 31 Oct. & 1675, d. 14 Apr. l. 18. pro 31 Oct. & 1675, d. 14 Apr. lege: 9 Oct. & 19 Nov. p. 39. l. 18 leg. Hellekis. p. 40 l. 4. pro LXX lege: XXX. l. 8. leg. pauxilli. l. 10 leg. incendiis.*